

Magyal

Figyelemre méltó, hogy dr. Bach ugyanazon, a *Mások elképzelései és külső hatások iránti túlérzékenység* kategóriába (281. oldal) sorolta a diófát és a magyalt; a két eszencia leírása egymást követi a *Tizenkét gyógyító és más orvosságok* című írásában is,³⁵ sőt a két növény virágzási ideje is egybeesik. Feltételezhetjük hát, hogy az idő tájt valami fenyegette a doktor urat, bármilyen külső hatás vagy elképzelés lett légyen is az, s e fenyegetés ellen a diófa virágeszencia nyújtott számára védelmet. Persze az is lehet, hogy a veszély nem kívülről leselkedett rá, hanem belsőleg rohanta meg őt egy negatív gondolat – ez esetben a következő eszenciához fordulhatott segítségért. A szer azoknak való, „akiken időnként eluralkodik...”³⁶ – kezdődik a leírás. Arról lehetett hát szó, hogy holmi támadó már túljutott az örök elsődleges védvonalán, és a negatív hatás befészkelte magát a trónterembe?

A magyal állapot már csak azért is igen súlyos, mert nem elég, hogy az embert belsőleg marja, égeti valami kegyetlen rossz érzés, de annak romboló, pusztító hatása heves kitörések formájában kifelé is megnyilvánul. S hogy mik lehetnek ezek a bosszantó gondolatok: „a féltékenység, az irigység, a bosszúvágy vagy a gyanakvás.”³⁷ Régi keletű szóval azt mondhatnánk, hogy az illető zsémbeskedővé válik miattuk, de ennél, holmi akasztófahumorról fűszerezett zsörtölődésnél, felfortyanásnál sokkal többről van szó – olyan gonosz hajtóerőről, ami szándékos károkozásra sarkall. * Gyakorlatilag azt az állapotot jelöli, amikor az ember a kellemetlen érzések hatására összerázkódik – etimológiailag a latin *vexare* szóból vezethető le, ami azt jelenti: „rázni”, „rángatni”, illetve „feldúlni”, „pusztítani”, „megrontani”. Biztosan mindenki ismeri azt az érzést, amikor reszket a dühtől, akár a saját, akár mások dühe miatt. E tekintetben talán a magyal a legfontosabb a harmincnyolc Bach-eszencia közül, lévén a gyűlölködés és a düh ellenszere.³⁸ Dr. Bach persze másként, óvatosabban fogalmazott – megpróbálta elkerülni az érzelmek negatív színben való feltüntetését, azon érzelmekét, amelyek annál hevesebbekké válnak, minél inkább rájuk koncentrálnak –, ezért csupán annyit mondott, hogy a magyal védelmet nyújt „minden ellen, ami nem azonos az Egyetemes Szeretettel”.³⁹ A harag önmagában nem rossz, a szeretethiány azonban már komoly problémákat okozhat. A gyűlölet a szeretet hiányából fakad; a két érzés kölcsönösen kizárja egymást. A magyal tehát bármely olyan, tartós negatív érzelem ellensúlyozására szolgál, ami sérti az élet szentségét.

Ahhoz, hogy megértsük, miért is választotta Bach a magyalt a gyógyírok sorába, tisztában kell lennünk azzal, mi történik akkor, amikor egy ember féltékennyé válik, vagy tombol benne a düh.** Az emberi idegrendszer élettanával foglalkozó

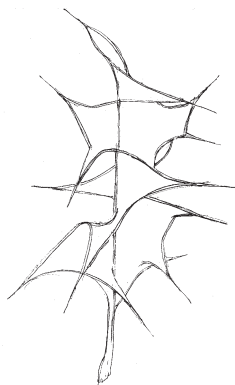
* A bosszantás, háborgatás kifejezésére használt angol szó itt a *vexation*, amely igeként, „vegzál” alakban magyarul is használatos, ennek latin gyökére utal a következőkben a szerző – a ford.

** William Shakespeare az *Othello, a velencei mór* című, 1604-ben írt tragédiájában érzékletesen mutatta be a folyamatot. Othello és Desdemona szeretik egymást. A gonosz Jago azonban álságosan elejtett szavaival lassan megmérgezi Othello elméjét, aki féltékennyé válik szerelmére. A végeredmény pedig közismert: a szerelem romba dőlését gyilkosság és öngyilkosság követi.

modern (orvos)tudomány álláspontja szerint „az érzelmek vegyi és idegi folyamatok bonyolult együtteséből állnak össze, s olyan körülményekhez vezetnek, amelyek a szervezet számára előnyösek”.⁴⁰ Nos, kétségtelenül el kell ismernünk: adódhatnak olyan alkalmak, amikor a harag jogos, sőt hasznos megnyilvánulás, végeredményben azonban mégiscsak egy fennálló élethelyzetre adott negatív reakció. Ilyenformán – legalábbis a Bach-cseppek vonatkozásában – mégsem mondhatjuk, hogy „részben a homeosztatikusszabályozást szolgálja”,⁴¹ helyreállítva a szervezet egyensúlyát, vagy éppenséggel hogy „kiváltja a túlélő viselkedésmódot”.⁴² A harag válaszreakció az egyén önérzetét sértő támadásra; legyen szó akár arról, hogy a becsületén esik folt, akár arról, hogy a viselkedési normáit sérti valami, vagy elnyomja őt egy nálánál sokkalta erősebb hatalom, esetleg olyannyira fenyegetve érzi magát, hogy attól elveszíti az önuralmát. A magát bármi módon megtámadottnak érző ember pedig – érje akár fizikális, akár lelki bántalom – dühkitörés formájában is hangot adhat felháborodásának. Eddig a pontig természetesnek mondható a viselkedése. A probléma abból adódik, ha ez a reakcióminta szokássá válik. Aki rendszeresen mérgeződik, az rendszeresen ki van téve a haragot kiváltó ingereknek. Az önérzetét kikezdő támadás olyan mértékben töri meg természetes védelmi rendszerét, hogy képes eluralkodni az illető lényének egy része felett, mondhatni elhódít tőle egy bizonyos területet. Egyszóval a harag az én területén *belülre* befurakodott idegen cselekvésmintára adott reakció. Éppen hogy nem a homeosztázis egyensúlyi működéséről van tehát szó, hanem az önazonosság-tudat felborulásáról. Fontos megértenünk ezt az elméleti eszmefuttatást, mert az olyan invazív betegségek, mint például a rák, kapcsolatba hozhatók a haraggal és a magyal lelkiállapottal.

A magyal (*Ilex aquefolium*) jól ismert tuskés, örökzöld leveleiről és piros bogycsokról, amelyek télen oly attraktívává teszik a növényt. Ez a kis termetű, lassan növekvő cserje szokatlanul jól tűri az árnyékot. Bár nyílt vidéken is találkozhatunk vele, rendszerint más fák árnyékába húzódik, ami sokat elárul a magyal állapotáról, illetve arról, hogy dr. Bach miért is készített gyógyírt a virágából. Johns tiszteletes azt írta: „...az Isteni Hatalom, mely oly alacsonyra szabta termetét, egyúttal gondoskodott arról, hogy az öles termetű, lombos fák alatt is megéljen. Épp ezért gyakorta mélyíti az erdők sötétjét, s oly sűrű vadonban is rálelhetünk, ahová egy-egy kósza napsugár is csak ritkán kandikál be.”⁴³ Annak a növénynek, amely árnyékban él, muszáj, hogy minél sötétebb zöldek legyenek a levelei, hiszen csak így tud elegendő fényt elnyelni.* A magyal ezen tulajdonsága jelzésértékű: fény kell neki. A magyal eszencia a szeretet fényét hozza el a negativitás sötétjébe.

* Anthony Huxley *Plant and Planet* [Növény és bolygó] (Allen Lane, 1974, 216. old.) című művében így fogalmaz: „Nagy-Britanniában úgy tekintenek a magyagra, mint a szívósság jelképére; az Egyesült Államok keleti partjainál pedig csodálattal adóznak egy-egy viruló magyalbokornak, mert a legtöbbször képes megpörkölődés nélkül ellenállni a hosszan megmaradó hóról vakítóan visszatükröződő napfény perzselő sugarainak.” A fényelnyelő képességnek is lehetnek tehát hátulütői, ha a növény túlzásba esik vele.

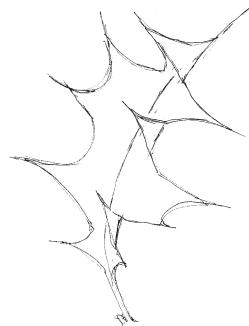
Egy-egy erős központi erezetű magyallevélen átlagosan tizenöt tüske található,⁴⁴ melyek mindkét oldalon egyenletesen oszlanak el. A tüskék miatt az egyébként lapos levelek kénytelenek mindenféle szögben elcsavarodni, s egymáshoz képest is úgy állnak, hogy bármely irányból a maximális fénymentységet felvehessék. Ugyanakkor az el nem nyelt fény a ragyogó, viaszos levélfelszínről visszaverődik a bokor belsejébe, ott is lehetővé téve a fotoszintézist. A fás szárú cserje lombozata igen sűrű, szerteágazó, ezért növekedési szerkezetét elég nehéz megállapítani. Több vékony, sima, szürkés-féher kérgű tönkje is lehet, ami megint csak olyan hatást kelt,

mintha a növény így vinne fényt az ágak-bogak sűrűjébe, ahol a legsötétebb van. A fiatal hajtások függőlegesen felfelé növekszenek a töről, ekkor a kérgük még zöld, így segítik a fotoszintézist. Az egész növényt figyelembe véve erős kettőséget tapasztalhatunk – fény és sötétség polaritását.

A magyal leírói közül a legtöbben a tüskés levelekre fókuszálnak: azt állítják, a növény így védekezik a legelésző állatok, a tehenek vagy a szarvasok, őzek ellen.⁴⁵ De ha a tüskék valóban védelmi célt szolgálnak, akkor mivel magyarázható az a tény, hogy a cserje tetején, vagy az öregebb bokrok szélein növekvő levelek sima szélűek? Talán mert ott nem érik el a marhák? Vagy mert Európában nem őshonosak a zsiráfok? Nos, ez speciel igaz, de a kifejlett magyalbokor tetején azért nincs a leveleknek szüksége tüskékre, mert ott elegendő fényhez jutnak, azaz laposak, csavarodásmentesek maradhatnak.* Ennek ellenére, mivel a szerzők többsége ragaszkodik a növény- és állatvilág közt fennálló, védekező-támadó evolúciós verseny elméletéhez, a magyalt ellenséges színben tüntetik fel: mintha a növény készakarva növesztene tüskés leveleket. Csakhogy amint azt már a magyal lelkiállapot tárgyalásánál láttuk, nagyon fontos, hogy ne csupán a negatív aspektusra (a haragra, a féltékenységre, a gyűlöletre vagy a kapzsiságra) koncentráljunk, hanem lássuk meg a pozitív oldalt is – a fényt a sötétben.

A levelek tüskéik segítségével ágakat, hajtásokat, egész bokrokat kapcsolnak össze, ezzel kölcsönösen támogatva egymást – különösen a fiatal töveket a szél-lökések ellen (hasonlóan a szulanóhoz – lásd a 148. oldalon). Darwin, amint az feljegyzéseiből kiviláglik, maga is tisztában volt azzal, hogy a növények tüskéi, horgai, tövissei sokkal inkább segítik azok növekedését, semmint védelmüket.⁴⁶

* Szintén ellentmond annak, hogy a tüskék a levelek lelegetése elleni védelem gyanánt szolgálnának, hogy hajdan, a tarlórépa elterjedése előtt a magyalt téli takarmánynövényként termesztették a szarvasmarhák és a juhok számára. (Lásd: Spray, Martin, *Holly as a Fodder in England* [A magyal mint takarmánynövény Angliában]. In: *Agricultural History Review*, 29. évf., 2. szám, British Agricultural History Society, 1981, 97-110. old.) – a ford.

A magyal ugyanis nem bírja, ha a tövénél megbolygatják (márpedig a harag alapjaiban rengeti meg biztonságérzetünket). Egy új, friss hajtás már attól képes elhalni, ha megdönti a szél – ilyenkor fás szára ezüstfehérre válva lehanyatlik az üde zöld sarjak közé. Az összekapaszkodás tehát támasztékot ad és biztonságot nyújt a cserjecsoporthoz; ugyanakkor éppen ezen szokása miatt alkalmazzák a magyalt előszeretettel élősövényként is.

A magyalbokrok hajlamosak az együttnövekedésre. A növény magjainak terjesztéséről általában a bogyókból belakmározott, éjszakai nyugovóra tért madarak gondoskodnak. Mivel egy-egy bogyó belsejében három vagy négy mag is lapul, ezért azok együtt „ültetődnek” el. A magyal egyike azon növényeknek – és nem sok van ilyen –, amelyek egy bükkerdő sűrű lombosátra alatt is megélnek, lévén a fák koronája közt előszeretettel húzzák meg magukat a vadgalambok.⁴⁷ A kis magyal magonc hosszú karógyökeret ereszt, s a levelei az első éveken a leggöribbébbek, tekerednek minden irányba, hogy fényt és támaszt találjanak. A faóriások alatt elterülő avar vagy gyér fű közül, esetleg a kifejlett, sövényalkotó magyalbokrok közvetlen tőszomszédságában előbukkanó fiatal hajtás rögtön nagy nehézséggel találja szemben magát: meg kell küzdenie azért, hogy a szűkös lehetőségekhez képest elegendő fényhez és nedvességhez jusson. Csak a legelszántabb egyed járhat sikerrel. De a magyal általában kiállja a próbát – találtak már például olyan példányt is, amelyik egy hatalmas tölgy gyökerei közül nőtte ki magát. Mindez a magyal állapotú egyén pozitív eltökéltségét szimbolizálja, azt a szándékot, hogy az illető túltegye magát a problémáján.

A levelek tüskéi (a latin rendszertani névből az *aquifolium* szó azt jelenti: tűleve-lű) szúrásukkal arra emlékeztetnek, hogy odabent fel kell ébreszteni végre a szeretetet. Negatív magyal állapotban ugyanis az energia kifelé irányul – másokra vagyunk dühösekké ahelyett, hogy magunkra haragudnánk, másokra vagyunk féltékenyek, másokat irigylünk –, pedig ha az érzést belsővé tudnánk alakítani, akkor felfedezhetnénk a probléma valódi okát. Az embert bökdöső magyaltüskék éles, hasogató fájdalmat okoznak, de egyúttal stimulálják az életerőt, mint láthattuk azt már a sülzanót esetében is (147. oldal). Csakhogy míg a sülzanót szúrása egy adott testtájékat érint, s azonnali cselekvésre késztet, addig a magyal tövisei mintha mind egyenesen a szívbe fúródának – mondhatni homeopátiás kezelésként.

Különösnek tűnhet, de a magyal ágait hajdan lenyesték (lásd a fűzfát a 218-219. oldalon) és takarmányozási célra használták. Szecskavágóval felaprították, és bár a levelei szúrósak, az állatok előszeretettel fogyasztották, mint a sülzanót is. A kifejezetten e célra használt erdei magyalállományoknak még külön nevük is volt. „Az egyik legismertebb magyalos a herefordshire-i Olchon-völgyben található, ahol a megnyesett, göcsörtös magyalcsonkok és az ősi kövekkel teleszórt zöld mezők együtt kifejezetten kelta hangulatot keltenek.”⁴⁸ Ezen a területen tényleg gazdagon virul a magyal, így magam is általában itt készítettem el a Bach-cseppek törzsescenziáit. A magyalbokrok együttese mintha szent ligetet alkotna – van valami magyon is szokatlan ezen

a tájon. A kereszténység korát megelőző időkből nem maradtak ránk feljegyzések, amelyek magyarázatot adhatnának arra a különös érzésre, ami hatalmába keríti az embert. Az azonban valószínű, hogy a helybéli földművelő pogányok rituális ünnepeikhez felhasználták az itt növény magyalt, amelyet a tél királyaként tiszteltek.⁴⁹ Erre emlékeztetnek a karácsonyi ének, a *Magyal és a borostyán* sorai is:

Az erdő minden fáí közt

A magyal a király.

A magyalhoz kötődő néphagyomány a *Sir Gawain és a zöld lovag* című óangol verses lovagregényben is megőrződött.* A mű ismertetésében Robert Graves azt írja: „A zöld lovag egy halhatatlan óriás, akinek magyalból van a farkósbotja. Ő és Sir Gawain, aki az ír mondákban Cúchulainn néven szerepel mint tipikus Herkules, egyezséget kötnek, hogy újév napján – a nyári és a téli napfordulón – felváltva lefejezik egymást.”⁵⁰ Sir Gawain itt a szent Tölgykirályt jeleníti meg. E mitológiai jelkép-rendszer meglehetősen összetett, de annak elemeit a korai keresztények átvették,⁵¹ ugyanúgy, ahogyan a kutak és a források szakrális tiszteletét is (lásd a forrásvíznél, 165. old.).** Így lett Jézus a feláldozott Isten-király; töviskoronája a magyalkoszorú; a négyzirmú fehér magyalvirág jelképezte a tisztaságát és a keresztfáját; a növény vörös bogyói pedig a vércsöppjeit. Így lett a magyalból (angol nevén *holly*) megszentült (*holy*) bokor.

Vajon mennyiben járult hozzá mindez az ismeret a magyal eszencia és a magyal lelkiállapot megítéléséhez dr. Bach számára? Nos, a doktor úr gyakran nyíltan vallotta keresztény nézeteit írásaiban. A bükkről például azt állította, hogy az a tökéletes tolerancia gyógyírja, s ezt az alábbi bibliai passzussal támasztotta alá:

Krisztus maga járult hozzá ahhoz, hogy a katonák a fejére illesszék a töviskoronát, hogy kezeit és lábait általszögezzék, s mindeközben egyetlen gyarló gondolata sem támadt. Ehelyett értük imádkozott: „Atyám, bocsáss meg nekik, hisz nem tudják, mit tesznek.”⁵²

* A mű Vajda Miklós fordításában magyarul is megjelent: *Sir Gawain és a zöld lovag zord históriája régi angol versben a brit előidőkből*, Magyar Helikon, 1960 – a ford.

** „A magyalt és a borostyánt mindmáig használják a keresztény templomokban [a karácsonyi dekoráció elemeiként – a ford.], mint ahogy időről időre más pogány hagyományokat is átvett az egyház és beolvasztott saját szertartásrendjébe abból a megfontolásból, hogy könnyebb a népszokásokat adaptálni, mint kiátkozással fenyegetve gyökerestől kiirtani őket az emberek emlékezetéből.” – Moldenke, H. N. & A. L., *Plants of the Bible* [A Biblia növényei], Chronica Botanica, 1952, 111. old. A magyal karácsonyi használatának eredete a közhiedelem szerint a Plinius által megörökített ókori római szaturnáliákra vezethető vissza, ahol a résztvevők koszorúkat és ajándékokat cseréltek egymással. Csakhogy azokat a koszorúkat a magyaltölgy (*Quercus coccifera*) leveleiből fonták, ami nem azonos a magyallal (*Ilex aquifolium*), bár szintén örökzöld és a leveleik alakja is hasonlít. John Parkinson 1640-ben írt, *Theatrum Botanicum* című füveskönyvében megismétli Plinius szavait, mondván, a magyalt boszorkányok és villámcsapás ellen használták védelem gyanánt. A néphagyományban aztán a két növény összekeveredett, és a magyalra átragadtak azok az elképzelések, miszerint a növény varázserővel bír.

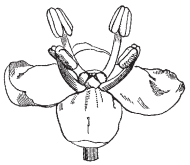
Megítélésem szerint a fentiek még jobban illenének a magyakra. A tökéletes tolerancia megvalósítása esetén az ember elviseli a világ haragját, tűri a megvetést, s minden feléje áradó negatívumon úrrá lesz szeretetével. A magyal méltán vált hát Krisztus szeretetének növényévé, a karácsony díszévé.⁵³ Ágait otthonunkba visszük a tizenkét szent éjszakát megelőző napokra, így emlékezve meg az év legsötétebb napja, a téli napforduló után megújuló életről, az újból megszülető világosságról. Nem véletlen, hogy a nép a balszerencse jelének tartja a magyalbokrok kivágását, Herefordshire-ban pedig akkor is nőni hagyják az ágait, ha minden más növényt lekaszabolnak a sövénynyíró fűrésszel. (Esetleg még egy fával tesznek kivételt – a tölgygel.)

Virágzó magyal

*Nőivarú
magyalvirág*

*Hímivarú
magyalvirág*

A magyal virágaiból a forralásos módszerrel készül az eszencia. Nora Weeks szerint a hím- és/vagy a nőivarú virágok egyaránt használhatók.⁵⁴ Ezek külön bokrokon virágzanak – ezért is nem hoz termést minden magyalbokor. A kétféle virágzat felépítésük és megjelenésük tekintetében egyaránt sok hasonlóságot mutat: csoportokban fehérlelnek az ágakon, színükkel éles kontrasztot alkotva a sötétzöld levelekkel. A nyilvánvaló különbség a nőivarú virág magháza, amely zöld kupolaként domborodik a négy, korongforma termővel a tetején. A nőivarú virágnak elcsökevényesedett állporzói is vannak, amelyek nem termelnek virágport, de furcsamód a hímivarú virágoknak meg elcsökevényesedett álmagházuk van. Mintha a növény még nem fejezte volna be a hím és a női jelleg elkülönítését. A nőivarú virágok rügyei tavasszal fakadnak, s májusban már ki is bontják szirmaikat. Ellenben a hímivarú virágok még az előző nyáron jelennek meg az ágakon – mintha csak egy éven belül kétszer akarna virágozni a bokor. Hasonlóképp, valamilyen ismeretlen oknál fogva előfordul, hogy a madarak nem nyúlnak hozzá a növény terméséhez, azaz a vörös bogyók nemcsak télen, de még a következő nyáron is ott virítanak az ágakon. Az a tény, hogy ősszel akár egyszerre láthatók a cserje bogyói és még nyíló virágai, azt sejteti, hogy a magyal kimeríthetetlen, egész éven át tartó energiával rendelkezik – újfent csak hasonlóan a szülánóhoz. A szeretet csakúgy, mint a remény, örök; lehetőség szintjén mindig mindenben benne rejlik. Az édes illatú magyalvirágok rengeteg nektárt termelnek, méhek rajait vonzva ezzel a bokrokhoz.

Végezetül még egy érdekesség a magyallal kapcsolatban: nem hagyhatjuk szó nélkül levelei, kérge és bogyói együttesének színösszeállítását. A vörös és a zöld komplementer színek. Erről könnyen meggyőződhetünk, nem kell hozzá más, csak egy asztali lámpa egy zöld burával. Ha felkapcsoljuk, zöld árnyékot vet a falra, de ha a fény útjába tesszük a kezünket, akkor a vetett árnyék vörös színűre vált. Természetesen fordítva is igaz: a vörös fény zöld árnyékot vet. Ahogy a fény a sötétségbe világít, megjelenik a kiegészítő szín. Ez a hatás persze minden árnyékon tetten érhető, amely zöld levelek közt szűrődik át, de a magyalbogyók vöröse csodálatosan egyenlíti ki a levelek sötétzöldjét. A friss, zöld hajtások idővel ezüstsziürkévé válnak, s a kifejlett cserje szárain, ágain vöröslő árnyékok játszanak. Na már most, a vörös kétségkívül a harag színe, a zöld pedig az irigységé, a féltékenysége. Ezek a színek az aurában is megtalálhatóak. Ugyanakkor a vörös az elevenség, az élettől kicsattanás, míg a zöld az egyensúly és a harmónia színe is egyben. A magyal mint gyógyír tehát a döntéshozatalban, a két véglet közötti választásban segít. Energiája az egyén szándékától függően pozitív és negatív irányban is hathat – a lélek beállítódását fogja követni. Ha az egyént külsőlegesen korlátozzák szabadságában, akkor az illetőnek sokkal nehezebb döntést hoznia és ahhoz tartania magát. A negatívummal szembesülve összezavarodhatunk, s az károsan befolyásolhatja választásunkat.

Dr. Bach szerint a magyal eszenciára akkor lehet szükség, ha más gyógyírokkal nem jutottunk kellő eredményre, vagy ha a szert adó úgy ítéli meg, hogy éppen-séggel túl sok eszencia jöhetne számításba. Ez a szer egyike a Bach által javasolt úgynevezett „katalizátoroknak” – a magyal az aktív, energikus személyiség számára lehet hatásos, a rosznok pedig a levert, csüggeteg betegnek segíthet.⁵⁵ A doktor úr pontosan azért választotta a magyalt a gyógyírok sorába, mert az minőségileg a fényt és a sötétséget, a pozitív és negatív energiákat egyaránt hordozza. A bükkhöz hasonlóan arra serkenti az egyént, hogy kiálljon magáért, hogy lépéseket tegyen a fény felé. A világosban aztán minden tisztán kivehetővé válik, s minden a maga világában mutatkozik meg.